



เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันนี้ เป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษากำลังเป็นที่สนใจของนักการอุดมศึกษาทั่วไป เพราะเป้าหมายในการผลิตเป็นเสมือนแนวทางหรือทิศทางในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะว่าการที่บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้สามารถจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถผลิตบัณฑิตออกไปได้ตามคุณลักษณะในเป้าหมายที่ต้องการ ในการศึกษาวิจัยเรื่องเป้าหมายในการผลิตนายนทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมากล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้ โดยเสนอแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 6 ตอน คือ ตอนที่ 1 จะเสนอจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา ตอนที่ 2 เกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษา และหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการแบ่งเหล่า และหน้าที่ของทหารบก ตอนที่ 4 เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ และลักษณะความเป็นผู้นำของทหาร ตอนที่ 5 เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ และ ตอนที่ 6 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการของทหาร

จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา

ปรัชญาการศึกษาถือเป็นแม่บท และเป็นตัวจักรสำคัญในการวางความมุ่งหมายของการศึกษา เพราะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ตลอดจนกระบวนการในการเรียนการสอน (สมิทร คุณานุกร . 2518 : 39) ซึ่งลักษณะสำคัญของปรัชญาการศึกษาคือเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับหน้าที่ และขอบข่ายของสถาบันการศึกษาแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความรู้ที่ยึดเป็นหลักในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน และลักษณะคุณสมบัติของผู้ที่จบการศึกษาว่าจะเป็นคนุคคลที่มีคุณลักษณะ มีความรู้ ความคิด ค่านิยม และทักษะอย่างไร ทั้งนี้การกำหนดจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา

จึงต้องครอบคลุมเรื่องของคน ความรู้ และสิ่งแวดล้อม เพราะการออกแบบเป็นเรื่องของการสร้างคน ความรู้เป็นเรื่องที่จะมาเสริมตัวคน หรือสนองความต้องการ และความอยากรู้ อยากเห็นของคน และในขณะที่เดียวกัน จะใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ในการสร้างสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ และสังคมให้เป็นประโยชน์แก่ตัวตนเอง (ไพฑูริย์ สันตารักษ์ 2524 : 6)

คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2517 : 197) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการออกแบบไว้ดังนี้คือ

1. การพัฒนาความงอกงามทางสติปัญญา ความเจริญทางความคิดนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ และความเจริญของมนุษยชาติ
2. สร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาสังคม
3. เป็นแหล่งวิทยาการที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน และชนบท
4. ทุ่มเทบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. พัฒนาคนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล และสังคม

นอกจากนี้ ไพฑูริย์ สันตารักษ์ (2524 : 49) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยไทย ว่า

1. ฝึกฝนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือ มีความรู้กว้าง และมีคุณธรรมอย่างเพียงพอ
2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และประยุกต์วิชาการนั้นเพื่อประโยชน์ของคน และสังคมไทย
3. ส่งเสริมการพัฒนาสังคมไทย โดยเป็นอุปการณให้เกิดการประเมินผลการพัฒนาในตัวของสังคมเอง
4. สนับสนุน และส่งเสริมวิชาชีพ และอาชีพต่าง ๆ อย่างไม่จำกัดสาขา โดยการให้ภาคทฤษฎีสอดคล้องกับภาคปฏิบัติให้มากที่สุด
5. จะต้องเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่วลชนอย่างมากที่สุดและกว้างขวางที่สุด

ในปัจจุบันจุดมุ่งหมายของการศึกษากำลังเป็นที่สนใจอย่างมาก นักการออกแบบเริ่มคิด พิจารณา และประเมินจุดมุ่งหมายที่แน่นอนมา และพยายามจะหาแนวทางใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ สันตารักษ์ 2524 : 17) ดังเช่น จุดกลางกรณีมหาวิทยาลัย ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย

ที่มองเห็นได้ชัดจนโดยกำหนดไว้ในปณิธานว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายที่เป็น
 หลักคือการบุกเบิก แสวงหา ทุนบำรุง และถ่ายทอดความรู้ กับการสร้างเสริมคุณธรรมให้
 บัณฑิตของมหาวิทยาลัย เป็นผู้เทียบพระมหากษัตริย์และปัญญา โดยความรู้ที่นับว่าสำคัญยิ่งคือ
 ความรู้เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม อันได้แก่ ความรอบรู้และความเชี่ยวชาญในสรรพ
 วิทยาการที่อำนวยความสะดวกแก่การดำเนินชีวิต ส่วนคุณธรรมที่ผู้เรียนผู้รู้พึงมี และจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องปลูกฝัง คือ ความรู้จักตนเอง ใฝ่รู้อยู่เสมอ กิวัริเริ่ม
 สร้างสรรค์ รอบคอบ ไท่ทรองเหตุผล รับผิดชอบ เห็นการณ์ไกล มีศีลธรรม และเสียสละ
 เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520 : 1) ในทำนองเดียวกัน โรงเรียน
 นายร้อยพระจุลจอมเกล้าซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาหน่วยหนึ่ง ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษ อบรม และ
 ดำเนินการฝึกนักเรียนนายร้อยเพื่อให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ อันประกอบด้วย คุณลักษณะ
 ก้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทางร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ อุบิสัย
 อารมณ์ (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 2522 : 2) ได้กำหนดเป้าหมายในการ
 สร้างสรรค์ผู้นำทางทหารที่มีคุณค่าส่งให้แก่แก่นักเรียนนายร้อย พวกรวมที่จะอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสนา
 และพระมหากษัตริย์ ใ้มีนายทหารที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทันสมัย มีความรู้ความสามารถ
 ปรับตัวเองให้ทันความก้าวหน้าทางสังคม และเทคโนโลยี สามารถสนับสนุนพันธกิจของกอง
 ทักษะทั้งในการใช้กำลังทหารเพื่อป้องกันประเทศโดยตรง และการใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนา
 ประเทศ ใ้แก่นักเรียนนายร้อยมีอุดมการณ์ที่จะเป็นนายทหารที่ดี มีเกียรติศักดิ์ รักศักดิ์ศรี มี
 ร่างกายแข็งแรง อุดมทนต่อความยากลำบาก มีจิตใจเข้มแข็งที่จะต่อสู้อุปสรรคทั้งปวง และ
 มีความรู้ระดับปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์ (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ม.ป.ป. : 2)

หลักสูตรอุดมศึกษา และหลักสูตร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

หลักสูตร เป็นหัวใจของการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า
 ผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร ดังนั้นการที่จะบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้
 จึงต้องมีหลักสูตร เพื่อเป็นตัวกำหนดเนื้อหา องค์ประกอบของเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไป
 เพื่อเนื้อหาทั้งกล่าว

สมุทร คุนทานกร (2518 : 4) ใ้สรุปไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง

1. เอกสารที่กำหนดโครงการการศึกษาของผู้เรียนโดยบรรจุความมุ่งหมายของการให้การศึกษา ตลอดจนเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมให้กับผู้เรียน
2. โครงการ ที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
3. วิชาความรู้สาขาหนึ่งทั่วๆ ไปที่ช่วยหลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

ส่วน คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1959 : 149) ใ้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาที่จัดเรียงลำดับไว้เป็นระบบ ตามกำหนดที่สถานศึกษาต้องการให้รู้กษณะที่จะให้สำเร็จการศึกษารับประกาศนียบัตรออกไป ซึ่งกำหนดวิชาเอก วิชาโท หรืออื่น ๆ ไว้ในรายละเอียดด้วย นอกจากนี้ หลักสูตร คือ กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาวางแผนให้นักศึกษาได้รับ ภายใต้การแนะนำของสถานศึกษา

ดังนั้นหลักสูตร จึงมีความหมายครอบคลุมถึงเนื้อหา สาระ หรือวิชาการประเภทใดประเภทหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง ขอบข่ายของเนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง และประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งจะแสดงออกมาให้ทราบโดยทางการจัดหมวดวิชา รายวิชา หรือหน่วยการเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้โดยมุ่งให้เกิดประสบการณ์แก่ผู้เรียนอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งส่วนประกอบทั้งสามส่วนนี้จะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้เกิดผล คือ ผู้เรียน มีคุณลักษณะและความหมายทรงคุณค่าที่สถานบัน และหลักสูตรคาดหวังไว้

สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรอุทิศศึกษาโดยทั่วไปประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นเรื่องของวิชาชีพ (Professional Education) เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ในวิชาชีพ ส่วนที่สอง เป็นเรื่องของการศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นเนื้อหาความรู้รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทัศนะ แนวคิด และบุคลิกที่กว้างขวาง มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมตามต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น ประกอบวิชาชีพของตนได้ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนที่สาม เป็นหลักสูตรวิชาเลือก (Elective Courses) จัดขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวาง และแตกต่างกันของผู้เรียน (ไพฑูย์ สินดารักษ์ 2524 : 23)

ในการพัฒนาหลักสูตร หรือการนำหลักสูตรไปใช้โดยทั่วไปจะเริ่มต้นที่การพัฒนา
 ปรัชญา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรก่อนเพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรจะมุ่งไปทางไหน แต่มัก
 ประสพปัญหาเกี่ยวกับความคลุมเครือของคำที่ใช้ในการกำหนดความมุ่งหมายทางการศึกษา
 หรือปัญหาความไม่ชัดเจนของปรัชญา และจุดมุ่งหมาย จึงมีผู้ศึกษาวิธีในการแก้ปัญหานี้
 โดยแยกแยะ จำแนกและจัดลำดับพฤติกรรมออกเป็นหมวดหมู่ตามความยากง่าย ซึ่งแบ่งออก
 เป็น 3 หมวด คือ ทักษะพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับความรู้
 (Knowledge) ทักษะและความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Skill and
 Abilities) จิตพิสัย (Affective Domain) เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการศึกษารวมถึง
 การเรียนรู้ ทางด้านทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ และความซาบซึ้ง รวมถึงความรู้สึก และ
 อารมณ์ที่พัฒนาขึ้นในตัวของบุคคล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522 : 92-101) และทักษะพิสัย
 (Psychomotor Domain) เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทางด้านทักษะในการเคลื่อนไหว
 และการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย (สมุทร คุนทุกร 2518 : 54)

จากหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษาโดยทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบกับ
 หลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจะเห็นได้ว่า สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นด้าน
 จุดมุ่งหมาย หรือองค์ประกอบของหลักสูตร โดยตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย
 พระจุลจอมเกล้า (2522 : 1) ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก เป้าหมาย
 ในการผลิตผู้นำทหารที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณลักษณะทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ
 คุณลักษณะทางร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ ประการที่สอง เป้าหมายในการให้การศึกษ
 ระดับปริญญาตรี (วทบ.ทบ) ที่อำนวยความสะดวกพื้นฐานทางการทหาร และวิทยาการทั่วไป รวมทั้ง
 เนื้อหาวิชาเฉพาะเหล่า และวิชาที่อำนวยความสะดวกการพัฒนา และเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ
 ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ประการที่สาม เป้าหมายเกี่ยวกับคุณค่าของตัวหลักสูตร
 เพื่อให้มีลักษณะเป็นมาตรฐาน มีระบบแผนภูมิในระยะยาว โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความ
 เหมาะสมกับสถานการณ์แบบไทย และเป็นหลักสูตรที่สร้างศรัทธาต่อผู้ศึกษาในแง่ของความถูกต้อง
 เป็นธรรม และมีสิ่งเร้าการศึกษาภายในตัว

จากเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (2522 : 13-14)
 ได้กำหนดให้นักเรียนนายร้อยแต่ละนายศึกษาวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 3 ศึกษาวิชาพื้นฐาน 113 หน่วยกิต วิชาทหาร 30 หน่วยกิต
รวม 143 หน่วยกิต

ชั้นปีที่ 4 - ปีที่ 5 ศึกษาวิชาเฉพาะกลุ่ม 45 หน่วยกิต วิชาเลือก 15 หน่วยกิต
วิชาทหาร 20 หน่วยกิต รวม 80 หน่วยกิต

ในชั้นวิชาเฉพาะกลุ่ม หมายถึง วิชาที่ศึกษาเฉพาะในแต่ละกลุ่มในชั้นปีที่ 4
และ ปีที่ 5 โดยแยกกลุ่มศึกษาตามลักษณะของเหล่า 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เน้นหนักในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป
จัดสำหรับผู้ที่เลือกเหล่าทหารรบ ทหารม้า ทหารสารวัตร ทหารขนส่ง และทหารพลาธิการ

กลุ่มที่ 2 เน้นหนักในสาขาวิชาวิศวกรรมสรรพาวุธ และวิศวกรรมเครื่องกล
จัดสำหรับผู้ที่เลือกเหล่าทหารสรรพาวุธ และเหล่าทหารปืนใหญ่

กลุ่มที่ 3 เน้นหนักในสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา จัดสำหรับผู้ที่เลือก
เหล่าทหารช่าง

กลุ่มที่ 4 เน้นหนักในสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า จัดสำหรับผู้ที่เลือก
เหล่าทหารสื่อสาร

กลุ่มที่ 5 เน้นหนักในสาขาวิชาวิศวกรรมแผนที่ จัดสำหรับผู้ที่เลือก
เหล่าทหารแผนที่

การแบ่งเหล่าและหน้าที่ของทหารบก

ทหารเป็นลักษณะงานอาชีพที่มักจะไม่มีการกล่าวถึงในระบบสังคมทั่วไป เพราะ
จุดมุ่งหมายของการประกอบอาชีพทหารเป็นกรยอมอยู่ภายนอกของสังคม มีหน้าที่ช่วยให้สมาชิก
ของสังคมได้ดำเนินไปตามปกติทหารเข้ามามีบทบาทในสังคม ก็คือเมื่อพฤติกรรมของสังคมนั้น
เกิดความแปรปรวน หรืออยู่ในขั้นวิกฤต เช่น มีภัยจากภายนอกประเทศจะมาทำลายสังคม
หรือเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในสังคม แต่ทหารในสังคมไทยปัจจุบันนอกเหนือจาก
การทำหน้าที่ป้องกันประเทศจากศัตรูภายนอกในยามศึกสงครามแล้ว ในยามปกติทหารยังมี
หน้าที่ในการพัฒนาประเทศด้วย (บรรพชา ฐกเชย และ วีระพันธ์ บัณฑิตานนท์ 2522 : 1)
ดังนั้นเพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ในที่นี้จึงขอกล่าวถึงภารกิจและหน้าที่ของทหารบก

ทหารบก เป็นหน่วยกำลังสำคัญขึ้นกับกองทัพบก ใ้เจ้าแม่กอกเป็นเหล่าย่อย ๆ ตามความจำเป็นแห่งหน้าที่ในอันที่จะประสานงานของกองทัพใ้บรรลุผลสู่ความมุ่งหมาย คือชัยชนะในขั้นสุดท้าย โดยแบ่งทหารออกเป็นเหล่าต่าง ๆ 17 เหล่า และจะถลาไปถึงเฉพาะเหล่าหลักหรือเหลรรบ 10 เหล่า ซึ่งนายทหารที่สังกัดเหล่าหลักนี้ส่วนใหญ่เป็นผลิตผลจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (โรงเรียนเตรียมทหาร ม.ป.ป. : 155-161)

1. ทหารราบ เป็นเหล่าที่สำคัญที่สุด และเป็นเหล่าหลักในการรบของกองทัพบก มีหน้าที่เข้าแย่งยึดพื้นที่ซึ่งเหล่าอื่น ๆ ไม่สามารถกระทำไ้ โดยวิธีการใช้อาวุธภายในหน่วยของทหารราบเอง หรือด้วยความช่วยเหลือของเหล่าอื่น และเป็นผู้นำสายสังหารหรือจับข้าศึกที่ยึดพื้นที่อยู่ หรือจับใ้ออกไปแล้วใ้ติดตาม หรือทำให้ข้าศึกเกิดความสับสนอลหม่าน

2. ทหารม้า เป็นเหล่าที่เคลื่อนที่ไ้รวดเร็ว ทำหน้าที่ลาดตระเวนหาข่าวข้าศึกระวังป้องกันส่วนใหญ่โดยเคลื่อนที่ออกไปข้างหน้าทำการยึดกุมประเทศเป็นฉากก้ำบังใ้แก่ทหารราบ หรือทหารเหล่าอื่น ทำการรวบรวมกับทหารเหล่าอื่น ศึกคือสื่อสารกับเหล่าอื่น

3. ทหารปืนใหญ่ เป็นเหล่าที่ทำกรรบค้ำกรยิง มีหน้าที่ช่วยเหลือทหารราบในการรบค้ำกรอำนาจลูกกระสุนของตน และรวบรวมกับเครื่องบินขับใ้เพื่อป้องกันภัยทางอากาศ

4. ทหารช่าง เป็นเหล่าเทคนิคในการช่าง ทำหน้าที่ในการสร้างค้ำกรแปลงและซ่อมแซมทางคมนาคมต่าง ๆ เช่น ถนน ทางรถไฟ สะพาน ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยทหารราบในการข้ามลำน้ำค้ำกรหน้าข้าศึก

5. ทหารสื่อสาร มีหน้าที่ใ้เครื่องมือสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ทัศนสัญญาณ การนำสารสำหรับการติดต่อระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับใ้กับผู้บัญชาชั้นรองหรือวางสายสื่อสาร เพื่อให้หน่วยทหารช่างเคียงไ้ทราบเหตุการณ์ความประสงค์ซึ่งกันและกันอยู่เสมอตลอดเวลา

6. ทหารขนส่ง มีหน้าที่ในการลำเลียงโดยตรง หรือลำเลียงเพิ่มเติมใ้แก่หน่วยสัมภาระของกรมทหารโดยไ้รถยนต์ เรือ สัตว์ต่าง ๆ ฯลฯ แล้วแต่ภูมิประเทศ และอาจใ้รับหน้าที่ใ้ควบคุมหรือป้องกันรักษาหน่วยลำเลียงด้วย นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าหน้าที่ในการเทคนิคเรื่อง ยานยนต์ ทำการแก้ไขซ่อมแซมตรวจตรารถยนต์ เรือยนต์ใ้ใ้ระวชการใ้ใ้เสมอ

7. ทหารสรรพาวุธ มีหน้าที่ในการพิจารณาเลือกคนอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จะเป็นประโยชน์แก่ราชการ ทำการตรวจตรา การเก็บรักษา และแนะนำวิธีใช้ให้เหมาะสมแก่เทคนิคแห่งการใช้อาวุธนั้น และมีหน้าที่พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องอาวุธต่าง ๆ ที่ชำรุดให้ใช้ราชการได้เสมอ

8. ทหารสารวัตร มีหน้าที่เกี่ยวกับการสารวัตรทหาร กิจการเชลยศึก รักษาความสงบเรียบร้อย และวินัยของทหาร การจรรยา การอพยพของผู้หลบภัย ป้องกัน และสอบสวนอาชญากรรมภายในกองทัพบก ชีบคุมผู้หนีภัย หรือผู้ซัดหั้นราชการ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่วางแผน และกำกับการในเรื่องการเกณฑ์ การอบรม และการใช้หน่วยปกครองของฝ่ายทหาร กำกับการควบคุมสำนักงานชาวสารวัตรเชลยศึก

9. ทหารพลาธิการ มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู บำรุงหน่วยทหารให้ได้รับความสุขสมบูรณ์ในเรื่องอาหารการกิน เครื่องอุปโภค บริโภคต่าง ๆ เป็นเจ้าหน้าที่ในการเพิ่มเติมกำลัง และส่งกลับรักษา แจกจ่ายของประจำวันของหน่วยนั้น ๆ ตลอดจนอาวุธกระสุน ทหารพลาธิการในหน่วยเห็นมีหน้าที่เลือกคนอาหารสำเร็จ เพื่อสะดวกในการเลี้ยงดูในสนามรบได้ทุกโอกาส

10. ทหารแผนที่ มีหน้าที่ในการทำแผนที่ต่าง ๆ ให้แก่ หน่วยทหารเพื่อใช้ในการเดินทาง ปฏิบัติหน้าที่กำเนนกลยุทธ์ได้ตามภูมิประเทศที่ยังคับมีภูเขาคงการ มีทั้งหน้าที่สำรวจเส้นทาง แกะไขเพิ่มเติมรายละเอียดของตำแหน่งต่าง ๆ ในแผนที่ให้ถูกต้องตามกาลสมัยอยู่เสมอ

ลักษณะของผู้นำและลักษณะความเป็นผู้นำของทหาร

จากรายงานของ ศุภชาติ บุญญาจันทร์ (2520 : 29-30) เรื่องโครงการวิเคราะห์หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่เสนอต่อศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งได้สรุปความรู้ และสามารถพิเศษ ที่เป็นที่ต้องการของเหล่าแต่ละเหล่าในกองทัพบก ดังนี้

1. ทหารราบและทหารม้า ความรู้ ความสามารถพิเศษที่ต้องการ คือ ลักษณะการนำทหาร ความรู้ทางจิตวิทยา และครุทหาร

2. ทหารปืนใหญ่ ความรู้ความสามารถที่ต้องการ ได้แก่ ลักษณะการนำทหาร ความรู้ทางจิตวิทยา ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์
3. ทหารช่าง ความรู้ความสามารถที่ต้องการ ได้แก่ วิศวกรรมโยธา จิตวิทยา การนำทหาร และภาษาอังกฤษ
4. ทหารสื่อสาร ความรู้ความสามารถที่ไข่มาก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การนำทหาร จิตวิทยา และวิศวกรรมไฟฟ้า
5. ทหารสรรพาวุธ ความรู้ความสามารถที่ไข่มาก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และวิศวกรรมเครื่องกล
6. ทหารสารวัตร ความรู้ความสามารถที่ไข่มากเหมือนทหารราบ และทหารม้า แต่ต้องเพิ่มความรู้ทางกานกฎหมาย

และตามเป้าหมายในการผลิตนายทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มุ่งผลิตนายทหารที่เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะความเป็นผู้นำ จึงชนนำหลักการเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ และลักษณะความเป็นผู้นำของทหารมากดไว้ในที่นี้

คาร์เทอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 313) ให้ความหมายของผู้นำว่า "ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการยกย่องหรือได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถในการนำหมู่คณะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายในการทำงาน

นักจิตวิทยา และนักการทหาร (อ้างถึงใน วิทยุ สาร 2516 : 153-154) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ ดังนี้

1. ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คนที่มีอำนาจ อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจคน ให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขา ได้ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติตน หรือพฤติกรรมของผู้อื่น

2. ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-ways Process) คือ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม และในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ จึงเป็นผลรวมของทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั้นเอง งานวิจัย

หลายเรื่องยืนยันว่า ผู้นำของกลุ่มคนที่ทัศนคตินิยมเผด็จการ มักเป็นเผด็จการด้วย ส่วน
ผู้นำของกลุ่มคนที่ทัศนคตินิยมประชาธิปไตยมักเป็นประชาธิปไตย

ในทางทหารได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า "ผู้นำ คือ บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่
ความรับผิดชอบ และมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น" (Department of Military Psychology
and Leadership 1965 : 3)

สำหรับคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Cester I.
Barnard 1966 : 82) ได้ทำการศึกษากวาระความเป็นผู้นำ และกล่าวสรุปว่า คุณลักษณะ
ของความเป็นผู้นำมี 2 ประการ คือ ความเหนือกว่าในคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น การมีร่างกาย
แข็งแรง การมีทักษะ มีความรู้ด้านเทคนิคต่าง ๆ การมีความรอบรู้ มีความเข้าใจ มีความ
สามารถ และมีความคิดริเริ่มเป็นที่ประทับใจของผู้ร่วมงานกับความเหนือกว่าทางด้านความตั้งใจ
ความไม่ย่อท้อ ความอดทน และความกล้าหาญ

ออร์ดเวย์ ทีก (Ordway Tead 1935 : 83) ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ที่จำเป็นสำหรับผู้นำไว้ ดังนี้

1. ต้องมีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ
2. ต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย
3. ต้องมีความเข้าใจในก้ามนมนุษยสัมพันธ์
4. ต้องมีความกระตือรือร้น
5. ต้องมีความสามารถในการตัดสินใจและตกลงใจ
6. ต้องมีความฉลาด
7. ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

การสำรวจความเป็นผู้นำของนายทหารระดับผู้บังคับหมวดที่ประสบความสำเร็จหลัง
สงครามโลกครั้งที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้นำที่ปรากฏแก่นายทหารเหล่านี้ คือ ความมี
ระเบียบวินัยมีร่างกายแข็งแรง มีน้ำเสียงที่เข้มแข็งและเด็ดขาด มีความรับผิดชอบ มีความ
กล้าหาญ มีความสามารถ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความอดทน มีความกระตือรือร้น มีความ
คิดริเริ่ม มีความรักมนุษยชน มีความยุติธรรม มีความรอบรู้ มีความซื่อสัตย์ มีความเฉลียวฉลาด

และมีจิตใจกว้างขวาง โอบอ้อมอารี (Department of Military Psychology and Leadership 1965 : 21-24)

ซี เอ กิบป์ (C.A. Gibb 1969 : 123) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ความเป็นผู้นำ และได้จัดองค์ประกอบของความเป็นผู้นำไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความสามารถ ได้แก่ สติปัญญา ความขยันขันแข็ง ความ
คิดริเริ่ม การตัดสินใจ ความสามารถในการใช้ถ้อยคำ
2. องค์ประกอบทางด้านความสำเร็จ ได้แก่ ความสำเร็จทางด้านความรู้
ความเป็นผู้รอบรู้ ความสำเร็จทางด้านกีฬา ฯลฯ
3. องค์ประกอบทางด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตัวเอง
และผู้อื่น เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ ความคิดริเริ่ม ความก้าวร้าว ความเชื่อมั่นในตนเอง ความ
ต้องการที่จะทำให้งานดียิ่งขึ้น
4. องค์ประกอบทางด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ความสามารถในการสมาคมกับผู้อื่น การให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ ความมีอารมณ์ขัน
5. องค์ประกอบทางด้านสถานการณ์ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม
ความกว้างขวางในหมู่คณะ

บียะ สุวรรณพิมพ์ (2522 : 26) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำทางทหาร
(Military Leadership) ว่าหมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีศิลปะแห่งการครองใจ
และมีพลังอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา มีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นทำตามบัญชาปฏิบัติ
ตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ มีความเชื่อมั่น รัก เคารพ และยำเกรง ตลอดจนเชื่อฟัง และ
ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง พร้อมทั้งมีใจรักที่จะปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความ
เป็นผู้นำหนึ่งใจเดียวกัน

ศาสตราจารย์ ซีซิล อี กูด (Cecile E. Good อ้างถึงใน บุญชนะ อัดดากร
2500 : 9) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำว่า

1. มีปัญญาเห็นยุคคล้อยโดยทั่วไป
2. มีความรู้ความสนใจรอบคอบ

3. ชุกและเขียนภาพง่าย ๆ ได้
4. มีจิตใจ ร่างกาย และอารมณ์สมบูรณ์
5. มีความคิดริเริ่มอย่างสูง และตั้งใจแน่วแน่ อยากรู้อยากเห็น มีความคิดริเริ่มเกิดผล
6. มีฝีมือที่จะให้ผู้อื่นบังคับบัญชาประสานงานกันอย่างดีที่สุด
7. มีฝีมือทางบริหาร และทางวิชาการ

ศาสตราจารย์ เฮอเบิร์ต เอช แกสสัน (Herbert H. Gasson อ้างถึงใน
บุญชนะ อัครดากร 2500 : 6) กล่าวถึง คุณลักษณะผู้นำที่ดีว่า ควรประกอบด้วย

1. ตัดสินใจไต่รวดเร็ว และแม่นยำ
2. สามารถพึ่งตนเองได้
3. ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ
4. เป็นนักแก้ปัญหาเฉพาะการณ
5. เป็นผู้ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติการโดยฉับพลัน
6. ถือการผิดพลาดเป็นบทเรียน และแก้ไข
7. เป็นผู้ใฝ่ในการผูกไมตรีกับหัวหน้างานอื่น
8. ไม่วันทนไหวคอยันตราย
9. สร้างขวัญ และรวบรวมงานช่วยหลักการที่ดี
10. เป็นผู้แทน และผู้บังคับบัญชา
11. ให้รางวัลตอบแทนการปฏิบัติงาน
12. มีอุดมการณ์ก้าวไกล และทรงคุณค่า

นอกจากนี้โรงเรียนเตรียมทหาร (ม.ป.ป. : 2-5) ใ้วางหลักการขั้นพื้นฐาน
ของความเป็นผู้นำไว้ ดังนี้

1. รู้หน้าที่อย่างกว้างขวาง
2. ตรวจสอบตนเอง และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
3. ทำความคุ้นเคย รู้จัก และดูแลสวัสดิการของผู้บังคับบัญชา
4. ให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาได้รู้เรื่องราวอยู่เสมอ

5. เป็นตัวอย่างที่ดี
6. ต้องมั่นใจว่างานที่ส่งไปนั้นเป็นที่เข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งต้องคอยชี้แจง
บรรลุมความมุ่งหมาย
7. ปฏิบัติงานอย่างเป็นทีม
8. การตกลงใจ ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาส
9. มีความรับผิดชอบ
10. ใ้ผู้บังคับบัญชา และหน่วยรองให้เหมาะสมกับความสามารถ

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

สถาบันอุดมศึกษาทั่วไปมักกำหนดเป้าหมายหรือนิยามของสถาบันเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิต แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกมาว่ากรมีลักษณะเป็นเช่นใดจึงจะเป็นที่ต้องการของสังคม และรับใช้สังคมได้อย่างดี เท่าที่พบส่วนมากจะเป็นการสัมภาษณ์ หรือการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

ดร.เสรี พงศ์พิศ (ใน ไพฑูรย์ สินดารัตน์, บรรณาธิการ 2524 : 88-92) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ว่า บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา คุณลักษณะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ส่วนคำว่า พึงประสงค์ หรือที่พึงประสงค์ อาจพิจารณาได้ 2 ทาง คือ

1. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงปรารถนาของรัฐ คือ บัณฑิตที่ควรมีความรู้ความสามารถที่จะออกไปร่วมช่วยกลไกทางเศรษฐกิจ และการปกครองดำเนินไปควบคู่กัน เพื่อให้สอดคล้องและสนองนโยบาย หรือแผนทางเศรษฐกิจ และแผนการปกครองของประเทศ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปทางเทคนิค วิชาชีพที่มีเป้าหมายอันเกี่ยวคือ นำไปประกอบวิชาชีพเมื่อจบแล้วเท่านั้น สำหรับทันการเมือง รัฐหวังที่จะได้บัณฑิตที่สนับสนุนการปกครองในระบบที่กำลังเป็นอยู่ และต้องการให้บัณฑิตรับใช้ระบบนี้โดยไม่ต้องวิพากษ์วิจารณ์ เพราะต้องการความมั่นคงของชาติ ส่วนทางค่านิยม และวัฒนธรรม ชาวบ้านชาวเมือง พ่อแม่พี่น้อง ส่วนใหญ่ที่หวังจากบัณฑิต คือ จะเห็นผู้ที่มีความรู้สูง มีโอกาสจะได้เป็นใหญ่เป็นโต มีอาชีพดี ๆ เงินเดือนสูง ๆ เป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล

2. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงปรารถนาของนักศึกษา จะแตกต่างจากของ รัฐมาก เนื่องจากอุดมคติและความใฝ่ฝันของนักศึกษาไม่เหมือนกับทางมหาวิทยาลัย และ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เสนอให้ด้วย เขา เพราะนักศึกษาไม่พอใจอยู่แต่เนื้อหาวิชาความรู้ ที่ได้รับ ซึ่งส่วนหนึ่งดูเหมือนจะเป็นคนละเรื่องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย เขาไม่พอใจอยู่แต่จะไขว้วิชาเพื่อออกไปทำมาหากินเลี้ยงชีพตนเอง พวกเขาต้องการรับใช้สังคม และเพื่อจะทำเช่นนั้นให้จริงจึงต้องการที่จะศึกษาให้เข้าใจสภาพที่แท้จริงของสังคม ไม่เพียง แต่โทษทฤษฎี แต่ช่วยการปฏิบัติไทยทางกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้จากรายงานการประชุมทางวิชาการเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา (ไพฑูริย์ สนิตวรัตน์ 2524 : 6-32) ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 27-28 มิถุนายน พ.ศ. 2523 โดยมีหัวข้อการสัมมนาว่า "บัณฑิตไทย ควรมีลักษณะอย่างไรสำหรับสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต" ผลสรุปปรากฏ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สรุปว่า บัณฑิตควรมีบทบาท และคุณลักษณะ ดังนี้

1. รับผิดชอบในหน้าที่
2. มีระเบียบวินัย
3. ทำงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย
4. มีศีลธรรมจรรยา
5. จักระเบียบงานให้เข้ากันได้
6. สื่อในการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ในสังคมได้ การเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถโต้แย้ง ค้านทานอำนาจในบางเรื่อง
7. สามารถแก้ปัญหา ปรับ และชักแปลงได้ ไม่ว่าตน (บัณฑิต) นั้นจะอยู่ในสภาวะใด และควรมองการบริหาร และการปกครองในแง่ของเศรษฐกิจ สามารถแก้ปัญหา และวางแผน นั้นเอง
8. มีความสามารถในการเป็นผู้นำ
9. มีความรู้ความสามารถที่จะทำงาน (บริการ) ให้สอดคล้องกับแผนงานของชาติ และสามารถแก้ปัญหาได้ (อภิปราย ปัญหาต่าง ๆ)

10. ในแง่ของการเมือง ควรรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของสังคมได้
จัดวางแผน จักรระบบที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วย

กลุ่มที่ 2 สรุปว่า บัณฑิตควรมี

1. ความรู้ทั้งด้านศิลปศาสตร์ และด้านวิชาชีพ
2. ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ
3. คุณธรรม

กลุ่มที่ 3 สรุปว่า บัณฑิตควร เป็นผู้มีคุณธรรม รับผิดชอบต่อสังคมด้วยความซื่อสัตย์
สุจริต ไม่ใช่ผู้คอเออนของสังคมเป็นผลประโยชน์ของตนเอง
หรือดำเนินผลประโยชน์ของตนเอง

กลุ่มที่ 4 สรุปนโยบายการแบ่งคุณภาพ หรือคุณลักษณะของบัณฑิตออกเป็น
2 ด้าน คือ

1. ในด้านการประกอบอาชีพ และรับผิดชอบต่อสังคม ต้องการบัณฑิต
ที่มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของสังคม
และความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการประกอบการ
ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเตรียมตัวออกไปทำงานได้อย่างพร้อม
โดยบัณฑิตจะต้องได้รับการพิจารณาให้มีคุณลักษณะ ดังนี้
 - 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ สภาพของสังคมตาม
ความเป็นจริง
 - 1.2 มีความรู้ในวิชาการของวิชาชีพนั้นอย่างถ่องแท้
 - 1.3 มีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น
 - 1.4 มีความเป็นตัวของตัวเอง
 - 1.5 มีความคิดที่เป็นระบบ
 - 1.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์
สิ่งต่าง ๆ ให้แก่สังคมได้
 - 1.7 มีพลังใจที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคม
 - 1.8 มีปัญญา วิริยะ อุทสาหะ และศรัทธาที่จะทำ
สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุผลสำเร็จ



- 1.9 มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - 1.10 สามารถเป็นผู้นำ และดูตามของสังคมได้
เป็นอย่างดี
 - 1.11 มีความรับผิดชอบ
 - 1.12 มีคุณธรรม และมีทัศนคติที่ค้ำชูวิชาชีพ
2. คุณลักษณะอื่น ๆ ที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีขึ้นในตัว
ของบัณฑิต คือ
- 2.1 การดำรงรักษา และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
 - 2.2 ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพความ
เปลี่ยนแปลง และความกดดันทางเศรษฐกิจ
การเมือง และสังคม เพื่อให้เขาประสบ
ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามที่ควร

จากคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่กล่าวมานี้ มีคุณลักษณะสำคัญซึ่งจะนำไปใช้
กับบัณฑิตทางทหารได้ คุณลักษณะบางคุณลักษณะไม่จำเป็นสำหรับบัณฑิตทั่วไป แต่มีความสำคัญ
และจำเป็นต่อบัณฑิตทางทหาร เช่น คุณลักษณะทางร่างกาย คุณลักษณะเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
ทางทหาร ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ทหารพึงมีเพื่อประโยชน์ต่อการรับราชการใน
อนาคต ต่อไปนี้จึงจะกล่าวถึงคุณลักษณะที่กองการของทหาร

คุณลักษณะที่กองการของทหาร

จากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่กองการของทหารเท่าที่
มีปรากฏอยู่มีเป็นจำนวนน้อย เช่น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ 2520 : 67) ได้รวบรวม
คุณลักษณะของทหาร และคำรวมเพื่อใช้ในการแนะแนวอาชีพ ดังนี้

ทหารบก จะต้องมึร่างกาย หนาของร่างกาย อวัยวะ ตลอดจนลักษณะ
ท่าทางที่เหมาะสม บึกบึน มีจิตใจรักชีวิตทหาร ไม่เป็นโรคภัยที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกลาโหม
ออกตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร และต้องผ่านการตรวจร่างกายของแพทย์ทหาร มีความ

ประพฤติกู้ อยู่ในระเบียบวินัย มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ ซื่อสัตย์สุจริต รักความยุติธรรม มีความกระตือรือร้นในการศึกษา หาความรู้ใฝ่ตน รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีลักษณะความเป็นผู้นำ ทำทางสง่าผ่าเผย สมเป็นทหาร มีความรู้สึกผิดชอบ จิตใจปกติ ไม่หุนหัน พันแสน ไม่อาฆาตพยายบาท มีความสนใจทางวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือดีกว่า มีความรู้เพียงพอทางคำนวณวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ สามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางทหารได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความลำบาก ทราคร่ำในการฝึกวิชาทหาร และความสามารถอดทนต่อความกดดันทางจิตใจมีความสามารถในการศึกษาประเภท ออกกำลังกายพอสมควร ไม่มีข้อบกพร่องทางกายที่เป็นอุปสรรคในการฝึกวิชาทหาร

คำกรัง จินตารักษ์ (2524 : 119) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคึกคึกเห็นของครู และนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร เกี่ยวกับความสอดคล้องของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โรงเรียนเตรียมทหาร กับคุณลักษณะที่ต้องการของตำรวจและทหาร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาคุณลักษณะที่ต้องการของตำรวจ และทหาร และเพื่อศึกษาความคึกคึกเห็นของครู-นักเรียนในโรงเรียนเตรียมทหาร เกี่ยวกับความสอดคล้องของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โรงเรียนเตรียมทหาร กับคุณลักษณะที่ต้องการของตำรวจและทหารทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย 2 ชุด แต่ละชุดจะกลางเพียงชุดเดียว คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการของตำรวจ และทหาร จำนวน 34 ข้อ และคำนวณความรู้ 76 ข้อ ใช้ตัวอย่างประชากรอาชีพตำรวจ และทหาร ต่างกัน 4 เหล่า คือ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ รวม 320 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบ ค่าที ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และ .01 และคุณลักษณะแต่ละข้อเลือกข้อที่ผู้ตอบของความเต็มด้วยคะแนนที่อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยปานกลาง (3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของแต่ละเหล่า พบว่า คุณลักษณะด้านผู้นำซึ่งเป็นที่ต้องการของทหารบก โคน้ำ มีกำลังกายเข้มแข็ง มีบุคลิกลักษณะดี สง่าผ่าเผย มีความอดทนทั้งร่างกายและจิตใจ มีความกล้าหาญ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถให้ความคึกคึกได้อย่างรวดเร็ว และทันตัวอยู่เสมอ มีความคึกคึกอย่างสมเหตุสมผล มีคุณพินิจหรือการวินิจฉัยที่ดี มีจิตใจกว้างยอมรับทั้งความคึกคึกเห็นของผู้อื่น มองเห็นการณ์ไกล มีความยุติธรรม มีไหวพริบ มีการตัดสินใจ การตกลงใจได้อย่างรวดเร็วแน่นอน มีมั่นคงและเด็ดขาด มีความคึกคึกเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความแนบเนียนในการปฏิบัติต่อผู้เคยหรือผู้ใหญ่มากกว่า มีทัศนคติกระตือรือร้นหรือความใส่ใจจริงในการทำงาน

มีความเชื่อถือ และไว้วางใจใ้ในหน้าที่การงาน มีลักษณะนิสัยให้ความร่วมมือ ทำงานเป็น
หมู่คณะ มีพลังอำนาจในตัวที่จะโน้มน้าวจิตใจ หรือบังคับให้ผู้อื่นเชื่อฟัง และปฏิบัติตาม มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา ต่อหน่วยและ
ต่อชาติ ต้องเป็นผู้ไม่เห็นแก่ตัว หรือเอาวิศเขาเปรียบบุคคลอื่นเพื่อความสุขส่วนตัว มีความ
เมตตา เสียสละมุ่งบำเพ็ญตนเพื่อความสุขส่วนรวม

ทศมารองศาสตราจารย์ ประคอง กรรมสุต และอาจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ นิตยานนท์
(2525 : 44-56) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการของทหาร และทำการวิจัยครั้งหนึ่ง
โดยใช้ตัวอย่างทั้งนายทหาร และนายตำรวจอาชีพ จำนวน 320 คน ตามสัดส่วนโดยประมาณ
จากจำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร ระหว่าง พ.ศ. 2507
ถึง พ.ศ. 2517 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่ต้องการของทหารบก เรียงลำดับความต้องการ
จากมากไปน้อย ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความยุติธรรม
3. ความจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา ต่อหน่วย และต่อชาติ
4. ความอดทนทั้งกายและใจ
5. ความเชื่อถือและไว้วางใจใ้ในการงานในหน้าที่
6. การมีไหวพริบ มีการตัดสินใจ การตกลงใจอย่างรวดเร็ว แน่ชอน
มั่นคง และเด็ดขาด
7. ความสามารถใช้ความคิดได้อย่างว่องไว และทันตัวอยู่เสมอ
8. ความเชื่อมั่นในตนเอง
9. การมีความคิดอย่างสมเหตุสมผล
10. ความศรัทธาและกระตือรือร้น หรือความใฝ่ใจจริงในการงาน
11. การมีคุณพินิจ หรือการวินิจฉัยดี
12. ความสามารถควบคุมตนเองได้
13. การไม่เห็นแก่ตัว หรือเอาวิศเขาเปรียบบุคคลอื่นเพื่อความสุขส่วนตัว
14. การมีลักษณะนิสัยให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่
15. การมีศีลธรรมอันดีงาม

16. การมองเห็นการณ์ไกล
17. การมีจิตใจกว้าง ยอมรับทั้งความคิดเห็นของผู้อื่น
18. ความกล้าหาญ
19. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
20. การมีพลังอำนาจในตัวเองที่จะโน้มน้าวจิตใจ หรือยังทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม
21. ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
22. ความเมตตา เสียสละมุ่งบำเพ็ญตนเพื่อความสุ่มส่วนรวม
23. การมีมนุษยสัมพันธ์ดี
24. การมีความแนบเนียนในการปฏิบัติต่อผู้อื่นหรืออยู่ในหมู่ที่เหนือกว่า

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักเรียนเตรียมทหารแต่เกี่ยวเนื่องกับนักเรียนนายร้อย เพราะนักเรียนเตรียมทหารส่วนหนึ่งต้องไปศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จึงนำมากล่าวในที่นี้ คือ งานวิจัยของ จุฑามาศ ไชน์กรบ (2523 : 86-90) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนเตรียมทหาร โดยใช้วิธีการแบบ เดลฟาย (Delphi Techniques) คือ การส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยเหล่าทัพ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจตอบ เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะที่นักเรียนเตรียมทหารรุ่นปี พ.ศ. 2527 พึงมี แล้วให้พิจารณาคำตอบของตนเองซ้ำอีก หลังจากที่ได้แจ้งค่าที่เป็นตัวแทนของคำตอบจากผู้ตอบคนอื่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงเหตุผลด้วยในกรณีที่จะยืนยันคำตอบของตนเอง ผลปรากฏว่า คุณภาพของนักเรียนเตรียมทหารรุ่นปี พ.ศ. 2527 แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะคุณสมบัติแห่งภาวะผู้นำ (Leadership Traits) ประกอบด้วยคุณภาพ 5 ด้าน คือ สติปัญญา ร่างกาย อุบิสัย และอารมณ์ ซึ่งลักษณะคุณภาพที่สำคัญ 10 อันดับแรก มีดังนี้

- 1.1 มีความซื่อสัตย์
- 1.2 มีการยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- 1.3 มีอคติที่จะเสียสละอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 1.4 มีระเบียบวินัย อยู่ในแบบแผนประเพณี และแบบธรรมเนียมที่ดีของทหารและตำรวจ

- 1.5 มีสุขภาพจิตดี
- 1.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.7 มีความตรงต่อเวลา
- 1.8 มีความสามัคคีในหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 1.9 มีความเคารพสิทธิ และหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
- 1.10 มีอารมณ์หนักแน่น มั่นคง

2. ลักษณะคุณสมบัติแห่งความรู้ ความสามารถทางวิชาการ (Academic Traits) ประกอบด้วยคุณภาพ 8 ด้าน คือ วิชาทหาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา อังกฤษ ภาษาไทย สังคมศาสตร์ พลานามัย และศิลปศาสตร์ โดยมีคุณลักษณะคุณภาพที่สำคัญ 10 อันคัมแรก คือ

- 2.1 มีความสามารถในการฝึกท่าแถวซิก
- 2.2 มีความสามารถในการว่ายน้ำ
- 2.3 มีความสามารถในการฝึกท่าบุคคลมือเปล่า
- 2.4 มีความรู้ในหลักวิชาภาษาไทย และความสามารถในการใช้ภาษาไทย เช่น การอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด
- 2.5 มีความรู้ในเรื่องสมบัติผู้ดี
- 2.6 มีความรู้เรื่องระเบียบวินัย และข้อบังคับของโรงเรียนเตรียมทหาร
- 2.7 มีความรู้ความสามารถในการต่อสู้ป้องกันตัว
- 2.8 มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษได้
- 2.9 มีความรู้ในวิชาศีลธรรม
- 2.10 มีความสามารถในการฝึกกายบริหารเป็นหมู่คณะ

นอกจากนี้ยังมีพระบรมราโชวาท (อ้างใน เสนาสนเทศ 2528, ปกหน้าคั่นใน) ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2526 ว่า "... หลักสำคัญบางประการในการปฏิบัติงานไว้

เพื่อพิจารณา ประการแรก จะต้องสำนักพระหมักในชาติบ้านเมือง ต้องตั้งใจให้มันคงที่จะ
ปกป้องรักษาชาติบ้านเมืองไว้ด้วยสติปัญญา และด้วยชีวิต ประการที่สอง เมื่อได้รับมอบหมาย
หน้าที่การงานใดมาสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาขอบเขต ความมุ่งหมายของงานนั้น ตลอดจน
สภาพการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งทั่วถึงความเป็นจริงทุกกรณีไป เพื่อที่จะได้นำ
หลักวิชา และความสามารถมาใช้ได้อย่างถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์ ทั้งประสานสอดคล้องกับ
งานด้านอื่น ๆ ใ้ได้อย่างเหมาะสมพอดี ประการที่สาม ไม่ว่าจะทำงานร่วมกับผู้อื่น ควรจักได้
ใช้ ใ้ได้แสดงความคิดเห็นกับผู้นร่วมงานอยู่เสมอ เพราะการใช้ความคิดเห็น และเหตุผลร่วมกัน
เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความกระจ่างแจ้งในวิถีทางที่จะปฏิบัติบริหารงาน ซึ่งย่อมจะเป็น
ทางนำไปสู่ความก้าวหน้าและความเจริญ ประการที่สี่ จะต้องมีความตั้งใจอันแน่วแน่อยู่ตลอดเวลา
ที่จะพยายามปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงวิธีการ และกลไกการปฏิบัติงานทุกอย่าง เพื่อให้
กิจการหรือโครงการที่ท่านนั้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ..." ซึ่งอาจสรุปเป็นคำกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า
สำนักในชาติ ฉลาดรู้หน้าที่ ยินดีรับฟัง มุ่งหวังปรับปรุงตน